

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Theologica, Ad Mentem S. P. Avgvstini, De
Radice Intolerabilivm, scandalosarum, & in praxi
perniciosarum propositionum, à summis Pontificibus
Alexandro VII, & Innocentio XI. damnatarum**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, 1679

De furto gravi necessitate, occulta famulorum & famularum surreptione
ad compensandam operam, de restitutione summæ notabilis per pauca
furta sublatae, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38917

Specialiter S. Pater pronuntiat contra trigessimam quintam damnatam, in Ezechri: c. 86. his verbis; *Negare vixisse puerperia, quae propterea membra-
tim exsecantur, ut ejiciantur ex uteris praegnantium, ne
matres quoque, si mortua ibi relinquuntur, occidant,
impudentia nimia videtur.*

Dices, S. Patrem Augustinum ibi non loqui de vita rationali, sed sensitiva. Respondeo negando assumptum. Contrarium enim patet ex ibidem subjectis verbis: *Ex quo autem incipit homo vivere, ex illo utique jam mori potest: mortuus vero, ubicunque illi mors potuit evenire, quomodo ad resurrectionem non pertineat mortuorum, reperire non possum, sed nemo potest ad resurrectionem mortuorum pertinere, qui non vixit vitâ rationali, ergo S. Pater loquitur de vita rationali.*

Trigesima-Sexta.

Permissum est surari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Trigesima-Septima.

Famuli & samulae domesticae possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

Trigesima Octava.

Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcunque sit magna summa totalis.

Trigesima-Nona.

Qui alium movet aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

Vige-

Vigesima-Sexta ab Alexandro VII. damnata.

Quando litigantes habent pro se opiniones aequè probabiles, potest iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ. S. Augustinus. quæst. 71. in Exod. sub hac autem illicita rei usurpatione non solum continetur occulta, vel aperta rei, invito domino, ablatio; sed etiam rei alienæ retentio; ac proinde secundum materiæ parvitatem aut gravitatem graviter aut leviter peccatur, & consequenter retentio summæ totalis magnæ per furtiva parva, vel per unum grave ablata, erit peccatum magnum, id est, mortale. Quod verificatur etiam de re notabili possessa sine ullo peccato, si possessor retineat, postquam cognoscit, non esse suam.

Notandum autem, quod, dum dicitur in extrema necessitate permissum esse furari, non sit propria locutio, eò quod talis acceptio non sit furtum: quia in tali casu omnia sunt communia; furtum autem ob intrinsecam malitiam nunquam est licitum. Hinc S. Augustinus lib. 10. de Genes. ad litt. c. 13. ait: *Quis audeat affirmare, furtiva, mendacia, perjuriam non esse peccata, nisi qui talia vult impunè committere?* Sed hæc doctrina non terruit quosdam Probabilistas, ut patet ex præmissis propositionibus.

Huc quadrant etiam illa, quæ dicit S. Pater serm. 19. de verb. Apost. c. 2. *Paucissimi nobis, id est Episcopis, à quibus secundum doctrinam Apostoli debent*

bent

bent argui contradicentes, contradicunt loquendo, sed multi vivendo. Quando mihi audeat dicere Christianus, bonum esse, rapere res alienas, quandoquidem non audeat dicere, bonum esse tenaciter servare res suas? Nunquid enim dives ille, id est Evangelicus Epulo, aliena querebat? Fructus suos colligere disponebat --- audite quid audierit, qui tenaciter servabat sua, & hinc intelligite, quid expectent, qui rapiunt aliena --- ait illi Deus: stulte --- si stultus est, qui recondit sua, vos invenite nomen ei, qui tollit aliena. Si sordidus est reconditor suorum, ulcerosus est raptor alienorum --- fortassis aliquis respondeat, & dicat: non valde magna poena erat illi homini, cui dixit Deus, stulte. Non sic dicit Deus, stulte, quomodo homo dicit: tale in quemquam Dei verbum iudicium est. Nunquid enim Deus stultis daturus est regnum caelorum? Quibus autem non est daturus regnum caelorum, quid eis restat nisi poena gehennarum.

Pro confirmatione hujus Doctrinae quoque servit discursus S. Patris ibid. C. 7. de pauperrimo homine, qui pecunias invenerat, sic ait: Dicam quod fecerat pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum constitutis --- pauper, sed plane Christianus --- invenit sacculum, nisi forte me numerus fallit, cum solidis ferme ducentis; memor legis proposuit pittacium publice; reddendum enim esse sciebat, sed, cui redderet ignorabat. Proposuit pittacium publice: qui solidos perdidit, veniat ad locum illum, & querat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, invento & lecto pittacio, venit ad hominem --- & cum omnia illi fideliter respon-

disset,

disset, reddidit, quod invenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem rependere, tanquam decimas obtulit, solidos viginti, qui noluit accipere; Obtulit vel decem: noluit accipere: saltem rogavit vel quinque accipere: noluit ille. Stomachabundus homo projecit sacculum: nihil perdidit, ait, si non vis aliquid à me accipere. Nec ego aliquid perdidit: quale certamen, Fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis conflictus! Theatrum mundus, spectator Deus. Victus tandem ille, quod offerebatur, accepit; continuo totum pauperibus erogavit. Vnum solidum in domum suam non dimisit. Quid est? si aliquid egi in cordibus vestris --- estote fideles inventores, & tunc iniquos vituperate raptores. --- Quod invenisti, & non reddidisti, rapuisti.

Certè iste homo, quem S. Pater commendat, non se immunem à peccato esse credidisset, si in gravi necessitate constitutus aliquid surripuisset, neque occultè operam suam compensasset, multò minus per furta ablatum retinisset &c. Nequè isto tempore Casuistam invenisset, qui eum à peccato omnino liberum pronuntiasset, saltem talis non fuisset S. Augustinus.

Adde his illud Epist. 52. *Non remittetur peccatum, nisi restituatur ablatum, cum restitui potest: & perpende, illum, qui causa est damni, moraliter auferre, & secundum S. Thomam 2. 2. quæst. 62. a. 7. ad 2. principalitè teneri ad restitutionem, quàm executorem. Et observandum quoque hic est, quod supra ex Augustino ostensum est, omnium cordibus impressam esse hanc Regulam à formatore Deo: quod tibi non vis fieri, ne facias alteri.*

Pro-

Propositioni autem ab Alexandro damnatæ specialiter opponitur id, quod S. Augustinus dicit epist. 54. *Non sanè quidquid ab invito sumitur, aufertur; nam plerique nec medico volunt reddere honorem suum, nec operario mercedem, nec tamen hæc, qui ab invito accipiunt, per injuriam accipiunt, quæ potius per injuriam non darentur, sed non ideo debet Iudex vendere justum judicium, aut testis verum testimonium, quia vendit Advocatus justum patrocinium, & jurisperitus verum consilium. Illi enim ad utramque partem ad examina adhibentur, isti ex una parte consistunt. Cum autem judicia & testimonia, quæ nec justa nec vera vendenda sunt, iniqua & falsa venduntur, multò sceleratius utique pecunia sumitur, quia sceleratè etiam quamvis à volentibus datur; Ille tamen solet tanquam male sibi ablatam pecuniam repetere, qui justum judicium emit, QUONIAM VENALE ESSE NON DEBUIT: qui vero pro iniquo judicio dedit, vellet quidem repetere, nisi timeret, vel puderet emisse.*

Ex quibus constat, Judicem teneri, secundùm S. Augustinum, ad restitutionem, sive justam, sive iniquam sententiam ferat pro pecunia.

Propositio quadragesima.

Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis præviè inito, cum intentione lucri.

Quadragesima-prima.

Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest Creditor aliquid ultrà sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

Qua-

Quadragesima-secunda.

Vsura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum, si exigatur tanquam ex iustitia debitum.

Decima-quarta inter posteriores ab Alexandro VII. damnatas.

Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

Pro intelligenda propositione quadragesima damnata, observandum est, Contractum *Mohatra*, vel *Baratra* ab Hispanis, & *Stoco* ab Italis appellatum tunc fieri, quando aliquis egens pecuniâ emit pecuniâ creditâ a mercatore merces pretio summo, & statim ei pecuniâ numeratâ pretio infimo revendit, cum intentione lucri, & cum pacto revenditionis, præviè inito.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Quid dicam de usuris, quas etiam ipse leges & iudices reddi iubent? An crudelior est, qui subtrahit aliquid, vel eripit diviti, quam qui trucidat pauperem scenore? Hac atquè huiusmodi malè utiquè possidentur, & vellem ut restituerentur, sed non est, quo iudice repetantur.

Epist. 54.

Si sceneraberis, id est mutuam tuam pecuniam dederis, à quo aliquid plus, quam dedisti, expectes accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plus, quàm dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud: si plus, quam dedisti, expectes accipere, scenerator es, in hoc improbandus, non laudandus. Quid ergo, inquis, facio,